

Løfte og fællesskab, det uhørte og samtalen med Gud, og mennesket set gennem kattens øjne

Dansk Teologisk Tidsskrift, der fra dette nummer har fået ny ansvarshavende redaktør (Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen) og et nyt redaktionsmedlem (Anna Vind), udkommer med tre artikler, der fra forskellige perspektiver behandler fundamentale spørgsmål om menneskets forståelse af sig selv og sine relationer. De drejer sig især om forholdet mellem mennesker indbyrdes, mellem menneske og Gud og mellem mennesket og dyret.

I den første artikel, som bygger på Bo Kristian Holms tiltrædelsesforelæsning som professor i dogmatik ved Aarhus Universitet, læses Luthers nadverskrifter med menneskets socialitet som nøgle: Det sociale perspektiv er et fællestræk ved, hvad Luther skriver om nadveren gennem de forskellige historiske faser i sit forfatterskab. Lutherfortolkere har ofte set meget forskellige accenter i Luthers sermoner fra 1519, hvor han benytter sig af en augustinsk semiotik, der skelner mellem tegn, betydning og tro, og lægger vægt på menighedens fællesskab, nadverskrifterne fra 1520, hvor Luther vender sig kritisk mod ideen om nadveren som offer og betoner Guds løfte, og de sene nadverskrifter, der (over for Zwingli og Oekolampadius) betoner Kristi realpræsens. Holm argumenterer for, at nadveren som social handling udgør en fælles teologisk linje i Luthers nadverskrifter. I tidsrummet fra 1519 (*Ein Sermon von dem hochwürdigem Sakrament des heiligen wahren Leichnahms Christi und von den Bruderschaften*) frem til 1528 (*Vom Abendmahl Christi*) flytter Luther det primære fokus i fællesskabsdimensionen fra det ekklesiologiske til en mere omfattende samfunds- og virkelighedsforståelse. Denne læsning af Luthers nadverskrifter bekræfter, at Guds gave for Luther altid indebærer en social gensidighed og dermed ikke kan forstås ud fra en dikotomi mellem gave og opgave.

Nummerets anden artikel er en udvidet version af Claudia Welz' tiltrædelsesforelæsning som professor i etik og religionsfilosofi ved Aarhus Universitet. Temaet er teologisk epistemologi og artiklen fokuserer med inddragelse af et eksegetisk perspektiv på muligheden af lyttende at høre det, som på den ene side ikke kan høres – det uhørte – og som på den anden side kun kan udtrykkes gennem akustiske og auditive metaforer. Welz foreslår, at teologi kan forstås som “en

semiotisk fænomenologi af det usynlige, der mærkværdigvis kan gå igennem øret”. Teologisk erkendelsesteori må udfolde det eksistentielle – og ifølge Welz traumatiske vidnesbyrd, som det er overleveret i de bibelske tekster – om kontakt mellem mennesker og Gud i en dobbelt eller gensidig bevidnelsesproces, hvor mennesker bliver vidner til Guds nærvær, og Gud bliver vidne til det “uhørte”, der traumatisk overgår mennesker i verden. I delvis tilslutning til Werner Stegmaiers “orienteringsfilosofi” argumenterer Welz for, at “livsorientering” foregår i en modalitet mellem aktivitet og passivitet. I samtale med bl.a. Luther, Levinas, Buber og Løgstrup indkredses denne “mediopassivitet” som en ansvarlig lytten eller responsivitet; og Welz kendetegner i denne forbindelse Hartmut Rosas “resonans”-begreb som både utilstrækkeligt og problematisk, fordi det i sidste ende indebærer en udslettelse af subjektiviteten forstået som det enkelte menneske i dets menneskelighed.

Endelig diskuterer Mads Peter Karlsen i en recensionsartikel bogen *Livsvæsen. Om forholdet mellem dyret, mennesket og det guddommelige* af Lars Albinus. Fokus i bogen, som kaldes ualmindelig lærd og opløftende, er den rolle, dyret ved siden af forestillingen om det guddommelige spiller for menneskets selvforståelse – som “det andet”, men også som noget, mennesket indeholder. Gennem begrebet “immanent transcends” vil Albinus pege på grænsedragningen over for dyret i en triade bestående af dyr-menneske-gud og også på grænsen for menneskets erkendelse af og magt over det dyr, som det selv er. Dette understreger Albinus bl.a. i tilknytning til Derridas refleksion over at blive set nøgen af sin kat – en erfaring, der også bliver en erfaring af “næstens absolutte andethed”. I diskussion med Albinus overvejer Karlsen bl.a. relationen mellem den religionshistoriske og den religionsfilosofiske vinkel og han hævder gennem inddragelse af Derridas kritik af Heidegger og en reference til Kierkegaard, at Albinus undervurderer det stadigt aktuelle problem, der ligger i, at mennesket syndsteologisk betragtet ikke vil forstå hverken sig selv eller dyret.

Johanne Stubbe Teglbjærg Kristensen og Jesper Høgenhaven